

بررسی نقش تلگرام در شکل‌گیری انحرافات اجتماعی جوانان (مطالعه موردی: شهر تهران)

اشکان ممقانی‌نسب¹، علی صادقی²، علی نیک‌نفس³

تاریخ دریافت: 98/02/03
تاریخ پذیرش: 98/06/18

از صفحه 49 تا 72

پژوهش‌نامه نظم و امنیت انتظامی، سال دوازدهم،
شماره سوم (پیاپی چهل و هفتم)، پاییز 1398

چکیده

مقدمه: گسترش فضای مجازی و استفاده از ابزارهای آن مانند تلگرام، تغییرات زیادی را در سبک زندگی و تعامل شهروندان به وجود آورده است. با توجه به اینکه جوانان از آسیب‌پذیرترین اقشار جامعه در این زمینه هستند، این پژوهش به بررسی نقش تلگرام در شکل‌گیری انحرافات اجتماعی جوانان 20 تا 30 سال (شهر تهران) پرداخته است.

روش: این تحقیق از لحاظ هدف، کاربردی و از لحاظ ماهیت، توصیفی و پیمایشی است و برای جمع‌آوری اطلاعات از پرسشنامه محقق‌ساخته استفاده شده و نتایج با استفاده از نرم‌افزار SPSS تحلیل شده است. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه جوانان شهر تهران می‌باشد که در سال 1395 تعداد 1356457 نفر بودند. با استفاده از فرمول کوکران تعداد 403 نفر به‌عنوان نمونه انتخاب شدند.

یافته‌ها: یافته‌های تحقیق در متغیر انحرافات اجتماعی با ضریب $0/922$ نشان داد که 92 درصد از تغییرات این متغیر در جوانان شهر تهران، وابسته به مؤلفه شبکه اجتماعی تلگرام است. ضریب تعیین مؤلفه هویت اجتماعی در شهر تهران با $0/915$ ، ضریب تعیین جرائم ضد اخلاق و عفت عمومی با $0/844$ و ضریب تعیین در مؤلفه تغییر سبک زندگی با $0/779$ ، حاکی از آن است که تغییرات این مؤلفه‌ها در جوانان شهر تهران وابستگی زیادی به شبکه اجتماعی تلگرام دارند؛ یعنی درصد زیادی از تغییرات این متغیرهای وابسته توسط متغیر مستقل شبکه اجتماعی تلگرام بیان می‌شوند.

نتیجه‌گیری: استفاده از شبکه اجتماعی تلگرام بر شکل‌گیری انحرافات اجتماعی جوانان شهر تهران اثرگذار است و به دلایلی از جمله عدم مدیریت صحیح و فرهنگ ضعیف استفاده از تلگرام باعث بروز برخی انحرافات اجتماعی در جوانان شهر تهران شده است.

کلیدواژه‌ها: تلگرام، انحراف اجتماعی، سبک زندگی، جرائم، تهران.

1- کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی توریسم (نویسنده مسئول): ashkanmamaghani@gmail.com

2- استادیار گروه علوم انسانی و اجتماعی دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.

3- رئیس مرکز تشخیص و پیشگیری از جرائم سایبری پلیس فتا.

مقدمه

در سال‌های اخیر، استفاده از شبکه‌های اجتماعی، به‌ویژه در بین جوانان، افزایش یافته است. استفاده از این شبکه‌ها علیرغم برخی محاسن، معایب و مضرات زیادی دارد؛ ولی با این حال، همچنان گرایش زیادی به آن وجود دارد. جوانان روزانه ساعت‌های زیادی از وقت خود را در شبکه‌های مجازی می‌گذرانند و این امر می‌تواند باعث از بین رفتن فرصت‌های زیادی شود که می‌توانست صرف پرداختن به امور مهم‌تری شود. به‌علاوه، این شبکه‌ها نه تنها قواعد و قوانین حاکم بر ارتباط و تعامل میان انسان‌ها، بلکه تفکر و نگرش ما را نسبت به خود، دیگران و جهان تغییر داده است (حسین‌پور و مصرخانی، 1397: 154).

شبکه‌های اجتماعی و ابزار مختلف موجود در آن، با قابلیت‌های چشمگیری که در اختیار کاربران قرار می‌دهند، این امکان را به افراد و مخاطبان خود می‌دهند تا با طیف وسیعی از افراد در ارتباط باشند و علایق خود را در همه زمینه‌ها با آن‌ها به اشتراک بگذارند و البته می‌توانند هویتی کاملاً دلخواه (و ناشناخته) داشته باشند و بر پایه همان هویت خودساخته و بعضاً دروغین، ارتباط مجازی خود را با دیگر کاربران اینترنتی گسترش دهند.

تلگرام به‌عنوان یکی از شبکه‌های اجتماعی محبوب با قابلیت محتوای باز و تقریباً بدون کنترل و تشکیل گروه و کانال به یک شبکه جذاب مجازی در بین کاربران ایرانی تبدیل شده است. همچنین، محیط سفارشی‌سازی استیکرهای آن سبب بهبود در عضوگیری برای این شبکه اجتماعی گردیده است؛ اما همزمان با این قابلیت‌ها و نقاط قوت، برخی نقاط آسیب‌زا در این شبکه اجتماعی با توجه به محتوای بدون کنترل و آزادی کامل در آن وجود دارد. تردیدی نیست که انحرافات اجتماعی، پیشگیری و درمان اختلالات و نابهنجاری‌های رفتاری، روزبه‌روز اهمیت بیشتری در جهان کنونی می‌یابد؛ به‌گونه‌ای که امروزه تصمیم‌گیری در زمینه‌های گوناگون زندگی همچون گذشته نیست و به اطلاعات پیچیده دقیق و جامع نیاز دارد (رازانی و کلدی، 1389: 108). از طرف دیگر، برای انحرافات اجتماعی موضوع فرهنگ‌پذیری که تحت تأثیر شبکه‌های اجتماعی پدیدار می‌شود از مؤلفه‌های مؤثر بر تأثیرگذاری این سامانه‌ها بر شکل‌گیری انحرافات

می‌شود. با گسترش شبکه‌های اجتماعی و عدم کنترل بر آن‌ها، فرهنگ مخالف جامعه‌پذیری رشد می‌یابد، هماهنگی با هنجارها توسط فرد جامعه‌پذیر متزلزل و غیرمستمر بوده و زود از میان می‌رود (عدلی‌پور و علیزاده، 1393: 64). این موضوع نیاز به کنترل را افزایش می‌دهد که در صورت عدم وجود کنترل رسمی که ضمانت اجرایی قواعد و قوانین را بر عهده‌دارند، جامعه و افراد در آن، در معرض خطر قرار خواهند داشت. شهر تهران به دلیل ماهیت جغرافیایی و اجتماعی و همچنین به دلیل برخورداری از مزیت پایتخت بودن سریع‌تر در جریان محتوای اجتماعی در شبکه‌های اجتماعی قرار می‌گیرد. این موضوع می‌تواند به‌طور بالقوه سبب ایجاد آسیب‌های اجتماعی باشد و تقویت‌کننده انحرافات اجتماعی در جامعه تهران باشد. «داشتن رایانه شخصی» به علت توانایی در ارتقا و توسعه ارتباطات فردی و اجتماعی می‌تواند یکی از شاخص‌هایی باشد که نشان‌دهنده میزان توسعه ارتباطات و فرهنگ جامعه محسوب شود. همچنین اختلاف حدود 40 درصد بین مناطق، نشانگر اختلاف بسیار معنی‌داری بین مناطق است تا جایی که با آنکه میانگین دسترسی به کامپیوتر شخصی در منازل تهران 53 درصد با انحراف معیار 13 برآورده شده است. این رقم در مناطق یک تا سه و 5 و 6، بالای 70 درصد و در مناطق 15 تا 19 زیر 37 درصد است.¹ این موضوع نشان می‌دهد که در این مناطق اختلاف معنی‌داری در سطح سواد برای استفاده از شبکه‌های اجتماعی وجود دارد که بررسی سطوح مختلف اثرگذاری بر انحرافات اجتماعی را ضروری می‌داند که به آن می‌پردازیم.

از آنجاکه با ظهور شبکه‌های اجتماعی در اواخر دهه 1990، این شبکه‌ها میلیون‌ها کاربر را به خود جذب کرده‌اند؛ پیمایش‌های صورت گرفته نشان می‌دهد که شبکه‌های اجتماعی برگرفته از فضای مجازی بر نحوه فرهنگ‌سازی در جامعه و میزان عضویت و مشارکت اجتماعی و درنهایت، سرمایه اجتماعی مؤثر بوده‌اند. به نظر می‌رسد در شهر تهران به دلیل وجود زیرساخت‌های مناسب شبکه جهانی وب استفاده از شبکه‌های اجتماعی از رواج بالایی برخوردار باشد. توانایی تشکیل گروه‌های مختلف در این شبکه‌ها بدون وجود محدودیت در نوع مفاهیم به اشتراک گذاشته‌شده زمینه‌سازی لازم برای جرم‌زایی آن را فراهم می‌کند، به‌طوری‌که برخی پیام‌ها در این شبکه‌های می‌تواند سبب

1 - <http://www.salamatnews.com/news/62870/>

تغییراتی در سبک هویت فکری جوانان و نوجوانان شهر تهران گردد. از سوی دیگر، فضای باز اطلاعاتی در این شبکه‌های اجتماعی و جذابیت در آن‌ها می‌توان جوانان تهرانی را به سمت اعتیاد بیش‌ازحد به این شبکه‌ها سوق دهد. با توجه به ویژگی‌های شهرهایی چون تهران، به‌عنوان پایتخت ایران، تحت‌تأثیر بیشتر فرهنگ‌های مهاجم و غربی قرار گرفته است و این موضوع از سوی شبکه‌های اجتماعی و عدم وجود نظارت والدین می‌تواند سبب ایجاد جرائم علیه اخلاق و عفت عمومی گردد. به‌طوری‌که روابط پنهانی و غیرمشروع را به همراه داشته باشد و این موضوع به نظر می‌رسد قابلیت‌های افزایش آمار جرائم جنسی در کشور را به همراه داشته باشد (احمدی، 1384: 4). وجود اطلاعات از سوی شبکه‌های خارج از حیطه جمهوری اسلامی ایران و ارائه آزاد آن‌ها هویت فرهنگی و اجتماعی جوانان را تحت‌تأثیر قرار می‌دهد و از سوی دیگر، نمودهای سبک زندگی جوانان را دچار تحول می‌کند. چنانچه ملاحظه می‌شود، نمادهای مد روز، رنگ‌های سال و همچنین نحوه آرایش به‌راحتی از طریق شبکه‌های اجتماعی منتقل و به اشتراک‌گذاری می‌شود. همچنین امروزه شواهد بسیاری در تهران در خصوص آسیب‌هایی چون تهدید حریم خصوصی، آسیب‌های خانوادگی، از بین رفتن حریم خانواده، فریب افراد به‌ویژه جوانان و زنان با تعریف هویت‌های جعلی و سونامی محتواهای نامناسب به شکل مصاحبه، فیلم، مقاله، عکس و یادداشت در رسانه‌های مختلف از جمله رادیو، تلویزیون و جراید دیده می‌شود و آمارهای فراوان از این‌دست آسیب‌ها و جرائم منتشر می‌شود. بر این اساس و با توجه به گزاره‌های مطرح‌شده به نظر می‌رسد دسترسی به شبکه اجتماعی تلگرام در این شهر زمینه‌هایی را برای ایجاد انحرافات اجتماعی ایجاد نماید. تحقیقات مختلفی نیز از جمله صبوری و آذرگون (1392)، فرامرز و کشاورز (1393)، ترکی و حسینی (1394)، حبیب‌زاده و امیری (1397) و... حاکی از اثرات شبکه‌های اجتماعی و از جمله تلگرام بر ایجاد انحرافات مختلف در شهروندان و اثرات اجتماعی و امنیتی ناشی از آن بوده است. از این‌رو، در پژوهش حاضر در پی آن هستیم که به این سؤالات پاسخ دهیم:

– چه رابطه‌ای بین تأثیرگذاری شبکه اجتماعی تلگرام و انحرافات اجتماعی در سطح شهر تهران وجود دارد؟

- چه رابطه‌ای بین استفاده از شبکه اجتماعی تلگرام و تغییر در هویت اجتماعی جوانان شهر تهران وجود دارد؟
- رابطه بین استفاده از شبکه اجتماعی تلگرام و جرائم ضد اخلاق و عفت عمومی در شهر تهران چیست؟
- چه رابطه‌ای بین استفاده از شبکه اجتماعی تلگرام و تغییر سبک زندگی جوانان در شهر تهران وجود دارد؟

پیشینه و مبانی نظری پژوهش

پیشینه پژوهش

با توجه به فراگیر شدن فضای مجازی در زندگی شهروندان و اهمیت اثرات مثبت و منفی ناشی از استفاده از این فضا که در اشکال مختلفی در حال انجام است، پژوهشگران متعددی در خصوص فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی مجازی به تحقیق و پژوهش پرداخته‌اند.

آذری و امیدوار (1391)، در پژوهشی با عنوان «بررسی نقش شبکه‌های اجتماعی مجازی بر سرمایه اجتماعی» به بررسی سرمایه اجتماعی در دو گروه کاربران اینترنت، یعنی آن‌هایی که عضو شبکه اجتماعی فیس‌بوک هستند و آن‌هایی که عضو شبکه اجتماعی فیس‌بوک نیستند، پرداختند. نمونه‌گیری با استفاده از روش‌های خوشه‌ای، تصادفی و سامانمند با حجم نمونه 384 نفر از کاربران اینترنت ساکن شهر تهران با ضابطه سنی 15 تا 54 سال صورت پذیرفت. یافته‌های پژوهش نشان داد میزان سرمایه اجتماعی و حمایت اجتماعی در دو گروه مورد مطالعه تفاوت معنی‌داری دارد و بین اندازه شبکه کاربر، میزان ارتباط با دیگران و میزان استفاده از خدمات و امکانات در فیس‌بوک با سرمایه اجتماعی رابطه معنی‌داری وجود دارد.

شاه‌محمدی و اکباتانی (1394)، در مقاله‌ای با عنوان «پیشگیری مبتنی بر فناوری اطلاعات از آسیب‌های فضای مجازی» به ارائه راهکارهایی برای پیشگیری مبتنی بر فناوری اطلاعات از آسیب‌های فضای مجازی پرداخته‌اند و به این نتیجه رسیدند که مؤلفه‌های پیشگیری مبتنی بر اطلاع‌رسانی امنیتی، پیشگیری مبتنی بر روش‌های پایشی،

پیشگیری مبتنی بر ایمن‌سازی و پیشگیری مبتنی بر ایجاد و استفاده از ابزارهای بومی در فضای مجازی در پیشگیری از آسیب‌های فضای مجازی تأثیرگذار است.

ترکی و حسینی (1394)، در مقاله‌ای با عنوان «بررسی تأثیر استفاده از رسانه‌ها بر میزان احساس امنیت شهروندان تهرانی با تأکید بر فعالیت‌های پلیسی» به بررسی تأثیر استفاده از رسانه‌های جمعی بر احساس امنیت شهروندان تهرانی با تأکید بر فعالیت‌های پلیسی پرداختند. نتایج نشان داد که رسانه‌ها، به‌ویژه تلویزیون، با محتوای اخبار امنیتی - انتظامی و حوادث جنایی در کاهش احساس امنیت مخاطبان خود تأثیر دارند.

فتحی و همکاران (1395)، در مقاله‌ای با عنوان «تأثیر استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی بر مؤلفه‌های احساس امنیت اجتماعی و هویت ملی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی تبریز» به بررسی تأثیر استفاده از شبکه‌های اجتماعی اینترنتی مانند فیس‌بوک، تلگرام، تانگو، وایبر و ... بر احساس امنیت اجتماعی و هویت ملی پرداخته‌اند. نتایج این پژوهش نشان داد که مؤلفه‌های احساس امنیت اجتماعی، مؤلفه عملکرد ناجا و قوانین حکومتی در دو گروه افراد دارای عضویت در شبکه‌های اجتماعی و افراد غیر عضو معنی‌دار می‌باشد.

برخی از مهم‌ترین پژوهش‌های دیگری نیز در این حوزه انجام شده که نتایج آن‌ها در جدول شماره (1) فهرست شده است.

جدول 1: پیشینه مطالعاتی پژوهش

عنوان پژوهش	نویسنده	سال	نتیجه / نتایج
شبکه‌های اجتماعی؛ فرصت‌ها و تهدیدها	سلیمانی‌پور	1389	کارکردها و آثار مثبت و پیامدهای منفی شبکه‌های اجتماعی اینترنتی در قالب چهار بخش ارائه شده است.
بررسی اهداف و انگیزه‌های عضویت جوانان شهر تهران در شبکه‌های اجتماعی مجازی	شهبازی و بیات	1391	اکثر کاربران به‌منظور تسهیل روابط فعلی، احیای ارتباطات، ایجاد ارتباطات دوستانه بدان روی آورده‌اند و فضای شبکه‌های اجتماعی مجازی را سیاسی نمی‌دانند.
تأثیر شبکه‌های اجتماعی مجازی (فیس‌بوک) بر هویت اجتماعی (مورد مطالعه: دانشجویان دانشگاه آزاد	صبوری و آذرگون	1392	نتایج نشان داد که میان هویت قومی، دینی، ملی و جهانی با میزان استفاده از فیس‌بوک رابطه مستقیم وجود دارد.

عنوان پژوهش (اسلامی)	نویسنده	سال	نتیجه / نتایج
تأثیر شبکه اجتماعی فیس‌بوک بر هویت فرهنگی جوانان شهر اصفهان	عدلی‌پور و همکاران	1393	بین مدت‌زمان عضویت، میزان استفاده و میزان مشارکت و فعالیت کاربران در فیس‌بوک و هویت فرهنگی کاربران رابطه معنی‌دار معکوس و بین واقعی تلقی کردن محتوای مطالب فیس‌بوک و هویت فرهنگی کاربران رابطه معنی‌دار مثبتی وجود دارد.
نقش شبکه‌های اجتماعی در احساس امنیت اجتماعی	فرامرزی و کشاورز	1393	بر اساس یافته‌های پژوهش، بین میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی و حساس امنیت اجتماعی ارتباط معنی‌داری وجود دارد و بین متغیرهای جنسیت، وضعیت تأهل و قومیت با احساس امنیت اجتماعی نیز ارتباط معنی‌داری وجود دارد.
بررسی جرم‌شناختی تأثیر شبکه‌های اجتماعی بر امنیت اخلاقی	گروسی و همکار	1394	این تحقیق نشان داد که شبکه‌های اجتماعی بر امنیت اخلاقی تأثیرگذار هستند. از بین شاخص‌های ذکر شده در حوزه تأثیر شبکه‌های اجتماعی بر امنیت اخلاقی، شاخص اختلافات قومی دارای بالاترین میانگین رتبه و بعد از آن تبلیغات ضد دینی و القای شبهات و تهاجم فرهنگی و خودباختگی فرهنگی قرار داشتند.
تأثیر شبکه اجتماعی مجازی مبتنی بر موبایل تلگرام در بحران‌سازی‌های امنیتی نظام جمهوری اسلامی ایران	حبیب‌زاده و امیری	1397	این مطالعه نشان داد که حضور بازیگران و افراد برجسته باهدف انتشار نارسایی‌ها، کاستی‌ها و نابرابری‌های موجود در نظام اجتماعی در تشویش اذهان عمومی و شکل‌گیری بحران‌های امنیتی در جمهوری اسلامی ایران تأثیرگذار است.
چه چیزی در سراچه‌های اینترنتی شخصی را تحریک به ماندن در فضای شبکه می‌کند	جوینسون ¹	2008	خصوصیات شخصی، باورها، ارزیابی رفتار، نیازها و عوامل انگیزشی افراد را شناسایی کرده و مشخص نمود که «حفظ تماس» دلیل اصلی استفاده از فیس‌بوک است.
تشخیص ناهنجاری در شبکه‌های اجتماعی آنلاین	ساویج و همکاران ²	2014	نشان داد که تشخیص ناهنجاری در شبکه‌های اجتماعی آنلاین از دو زیر فرآیندهای انتخاب و محاسبه ویژگی‌های شبکه و طبقه‌بندی مشاهدات تشکیل شده است.

1- Joinson

2- Savage et all

عنوان پژوهش	نویسنده	سال	نتیجه / نتایج
بررسی تأثیر شبکه‌های اجتماعی و روابط در حال اجر و رضایت از ماهان و همکاران ¹	2015		ضریب نفوذ شبکه‌های اجتماعی سبب تغییراتی در رفتار اجتماعی افراد در زمینه‌های ورزشی و تغییر منافع روانی و اجتماعی افراد نمونه مورد مطالعه شده است.

هرچند پژوهش‌های مختلفی در خصوص اثرات و فرصت‌ها و چالش‌های فضای مجازی در جهان و ایران انجام شده است، اما نظر به فراگیر شدن استفاده از شبکه اجتماعی تلگرام در ایران و با توجه به اینکه در چند سال اخیر اخبار متعددی در خصوص اثرات و آسیب‌های فضای مجازی و شبکه اجتماعی تلگرام بر سبک زندگی و انحرافات اجتماعی جوانان منتشر شده و در این خصوص تاکنون تحقیقات جامعی درباره آن، به‌ویژه در شهر تهران صورت نگرفته است، پژوهش حاضر از این نظر، تازه بوده و از نوعی نوآوری برخوردار است.

مبانی نظری پژوهش

نظریه مانوئل کاستلز²

او در یکی از مهم‌ترین مباحث خود به نقش فناوری‌های ارتباطی در عضوگیری و گسترش قدرت جنبش‌های اجتماعی می‌پردازد (بهرامی، 1388: 109). وی معتقد است همه جلوه‌های فرهنگی از بدترین تا بهترین و از نخبه‌گراترین تا مردمی‌ترین، در این جهان دیجیتالی گرد هم می‌آیند. جهانی که در ابرمتمنی غول‌آسا و غیرتاریخی، جلوه‌های گذشته، حال و آینده ذهنی را که برقرارکننده ارتباط است به یکدیگر پیوند می‌زند. وی معتقد است بین واقعیت و نمایش نمادین تمایزی وجود ندارد. او می‌افزاید همه واقعیت‌ها از طریق نمادها درک می‌شوند و عمل را به گونه‌ای معنی‌دار شکل می‌دهند که از چارچوب تنگ معنایی که نمادها برای آن در نظر گرفته‌اند، می‌گریزد (کاستلز، 1380: 383). وی در کتاب عصر اطلاعات (اقتصاد، فرهنگ و جامعه) آورده است: فناوری‌های جدید اطلاعات با تغییر فرآیند پردازش اطلاعات، همه پهنه‌های فعالیت انسان‌ها را تحت‌تأثیر قرار می‌دهند و امکان برقراری رابطه پایان‌ناپذیر میان پهنه‌های مختلف و نیز

1 Mahan et all

2 - Manuel Castells

بین عناصر و کارگزاران این فعالیت‌ها را فراهم می‌سازند (کاستلز، 1383: 103). به نظر وی، مهم‌ترین تأثیر فرهنگی ارتباط رایانه‌ای، تقویت شبکه‌های اجتماعی که تسلط فرهنگی دارند و افزایش حالت کلان‌شهری و جهانی‌شدن شبکه‌های اجتماعی است (کاستلز، 1380: 422). او عقیده دارد هنوز مشخص نیست که در این شبکه‌های الکترونیکی چه مقدار معاشرت‌های اجتماعی ایجاد می‌شود و تأثیرات فرهنگی این نوع معاشرت‌های اجتماعی چیست (همان: 420).

نظریه دیوید رایزمن¹

او در فصل اول کتاب خود «انبوه تنها»، تاریخ تحول جوامع انسانی را به سه دوره تقسیم می‌کند که بر اثر گذشت زمان، هر یک جایگزین دیگری می‌شوند. وی معتقد است که در حال حاضر، جوامع صنعتی به‌سوی جامعه‌ای از گونه سوم که بر دوره‌ای از رفاه اقتصادی و زمینه‌ای از وفور انطباق دارند، رهسپارند (دادگران، 1384: 83). سه دوره تحول جامعه انسانی از نظر رایزمن عبارت‌اند از:

- 1- جامعه سنتی یا باستانی: به نظر او در این دوره، سنت‌ها فرهنگ را انتقال می‌دهند و هر نسل، پیوند خود با نسل‌های پیشین را از طریق اشتراک سنن بازمی‌یابد و همین باعث می‌شود که وحدت و هویت اقوام انسانی (نسل) تأمین شود. سنت‌ها به‌عنوان راه‌ها و شیوه‌های عمل و میراث نیاکان، بُعدی تقدس‌آمیز دارند و همین امر شک و تردید در مورد آن‌ها را از بین می‌برد (رابرتسون، 1374: 131). به نظر وی، تربیت فردی در این مرحله از طریق حماسه‌ها، افسانه‌ها و اسطوره‌ها شکل می‌گیرد و به‌صورت شفاهی منتقل می‌شود.
- 2- جامعه فردگرایی: به نظر رایزمن در این مرحله، فرهنگ جامعه گرایش به ساختن انسان‌هایی دارد که از درون هدایت می‌شوند. در این دوران ما با کاهش اهمیت سنت‌ها در هستی اجتماعی مواجه می‌شویم. این کاهش موجب می‌شود که همگنی در رفتار و عمل انسان کاهش یابد؛ چراکه همه از الگوهای یکسان در حیات اجتماعی پیروی نمی‌کنند. رایزمن این دوران را دوران التهاب، هراس و

1 - David Riesman

سرزنش‌های بی‌پایان می‌داند (رزاقی، 1385: 67). همچنین در این دوره، انتقال میراث فرهنگی از طریق نوشتار به‌ویژه چاپ انجام می‌گیرد.

3- جامعه مصرف و فراوانی: به نظر رایزن، ظهور وسایل ارتباط جمعی و پدیده‌هایی چون هدایت از دور، و بحران هویت از ویژگی‌های این مرحله است. در این دوره، عده‌ای با استفاده از قدرت جادویی وسایل ارتباط جمعی، توده‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهند و الگوهای خاص فکری و اجتماعی خود را القا می‌کنند. انسان در این دوره در پی کمرنگ کردن روابط سنتی و خانوادگی، خویشاوندی، همسایگی و دوستی‌های قدیم بوده و در برابر رسانه‌ها و گردانندگان قدرتمند آن و همچنین وسوسه‌های ناشی از آن بسیار آسیب‌پذیر است. به‌زعم رایزن، این دوره در تاریخ انسان با عنوان دوره‌ای ثبت خواهد شد که در آن رسانه‌ها و گردانندگان آن‌ها، الگوهای حیات اجتماعی را می‌سازند (رابرتسون، 1374: 131).

شبکه‌های اجتماعی

اصطلاح «شبکه‌های اجتماعی» را برای نخستین بار جی. اچ. بارنز¹ در سال 1954 مطرح کرد و از آن‌پس، به‌سرعت به شیوه‌ای کلیدی در تحقیقات و مطالعات تبدیل گشت. در تئوری شبکه اجتماعی سنتی، یک شبکه اجتماعی به این صورت تعریف می‌شود که یک مجموعه‌ای از نهادهای اجتماعی که شامل مردم و سازمان‌ها که به‌وسیله مجموعه‌ای از روابط معنی‌دار اجتماعی به هم متصل‌اند و با هم در به اشتراک گذاشتن ارزش‌ها تعامل دارند. شکل سنتی خدمت شبکه اجتماعی بر انواع روابط همچون دوستی‌ها و روابط چهره به چهره متمرکز است (معمار و همکاران، 1391: 157).

شبکه‌های اجتماعی هنگامی به وجود می‌آیند که ساختاری از گره‌های مرتبط به هم شکل می‌گیرند. هر گره، یک فرد یا یک گروه یا یک سازمان است. شبکه اجتماعی، به معنای نمایش و مطالعه ارتباط بین این گره‌ها و جریان دانش و اطلاعات بین آن‌ها است. از این‌رو می‌توان گفت، شبکه‌های اجتماعی قدمتی به‌اندازه انسان بر روی کره زمین دارند؛ اما چیزی که باعث شده است امروزه، شبکه‌های اجتماعی بیشتر از همیشه

1 - J.A. Barnes

موردتوجه قرار بگیرند، به وجود آمدن ابزارهای دیجیتالی و کمک آن‌ها به توسعه شبکه‌های اجتماعی بوده است.

امروزه، هزاران شبکه اجتماعی در اینترنت فعالیت دارند که هر کدام بر مبنای موضوع خاصی راه‌اندازی شده‌اند. هدف خدمات شبکه‌های اجتماعی ساختن جوامع آنلاین از افرادی است که مایل‌اند علایق و فعالیت‌های خود را به اشتراک بگذارند و با علایق و فعالیت‌های سایرین آشنا شوند (شمس و فرقانی، 1397: 96)؛ بنابراین شبکه‌های اجتماعی پایگاه‌های جدیدی هستند که در مرکز توجه کاربران قرار گرفته‌اند و هرکدام دسته‌ای از کاربران را با ویژگی‌های خاص گرد هم می‌آورند. آمارها نشان می‌دهد در ایران نیز علاقه و تمایل به عضویت و فعالیت در شبکه‌های اجتماعی بسیار است و همواره بخش قابل‌توجهی از کاربران شبکه‌های اجتماعی را کاربران ایرانی تشکیل می‌دهند.

شبکه‌های اجتماعی مجازی

شبکه‌های اجتماعی مجازی، وبگاه یا مجموعه وبگاه‌هایی است که در آن کاربران می‌توانند علاقه‌مندی‌ها، افکار و فعالیت‌های خودشان را با دیگران به‌طور متقابل به اشتراک بگذارند (داوودی دهقانی و همکاران، 1397: 66). با پیشرفت چشمگیر فناوری در «صنعت فناوری ارتباطات و اطلاعات» و فعالیت شبکه‌های اجتماعی مجازی در بستر تلفن همراه، کاربران بدون محدودیت، همواره به اینترنت این شبکه جهانی متصل گشته‌اند و فعالیت و حضور آن‌ها در شبکه‌های مجازی بیش‌ازپیش افزایش یافته است (شمس و فرقانی، 1397: 96). شبکه‌های اجتماعی بخشی از رسانه‌های اجتماعی هستند که محدوده وسیعی از سرویس‌ها و شیوه‌های انتشار سریع اطلاعات را در برمی‌گیرند. سرویس‌های این شبکه‌ها معمولاً در فضاهای اجتماعی مبتنی بر اینترنت و موبایل مطرح هستند که به‌منظور تسهیل ارتباطات، همکاری‌ها و به اشتراک‌گذاری اطلاعات به کار می‌روند (داوودی دهقانی و همکاران، 1397: 66).

شبکه‌های اجتماعی به لحاظ گسترش و نفوذ بین کاربران، برقراری ارتباط خصوصی و شخصی، فارغ بودن از کنترل مرجع قدرت و سهولت تبادل، اشتراک‌گذاری و دسترسی به دانش، تجارب و درس‌آموخته‌های کاربران، به وسیله‌ای بی‌بدیل در عرصه ارتباطات

تبدیل شده و زمینه‌های تأثیرگذاری زیادی را فراهم ساخته‌اند (کشتکار هرانکی و پورمظاهری، 1397: 117). همچنین این شبکه‌ها، ظرفیت آسیب‌های اجتماعی و ارتکاب جرائم به جهت تأثیر بر افکار و افعال در دنیای واقعی را دارند.

تلگرام

تلگرام یک سیستم پیام‌رسان اجتماعی مبتنی بر رایانش ابری می‌باشد که در آن لیست مخاطبین، تاریخ و محتویات پیام‌هایی را که توسط کاربران ردوبدل شده‌اند و همچنین محتویات پروتجهایی که فرستاده‌شده یا دریافت شده‌اند، بازسازی می‌شود (آنگلانو¹ و همکاران، 2017: 31). همچنین تلگرام یک سیستم پیام‌رسان فوری² است. تلگرام به‌عنوان سیستم‌عامل‌های پیام‌رسانی فوری (IM) در حال حاضر، بسیار محبوب در میان کاربران گوشی‌های هوشمند است؛ زیرا این پیام‌رسان روش‌های بسیار راحت برای به اشتراک گذاشتن محتوای متنی و غیر متنی را فراهم می‌کند. ویژگی تلگرام با سیستم رایانش ابری این است که شخص می‌تواند هویت مجازی واقعی خود را در چندین حساب کاربری مورد استفاده قرار دهد و همچنین با یک نصب افزونه به چند حساب کاربری دسترسی داشته باشد که خدمات متنوعی در این پیام‌رسان محسوب می‌شود. شاید به همین دلایل، این شبکه اجتماعی از محبوبیت بالایی در بین جوانان ایرانی برخوردار است.

روند شکل‌گیری تلگرام

تلگرام توسط دو برادر با نام‌های پاول دورف و نیکلای دورف به بازار آمد. پشتیبان مالی این پروژه، سازمان غیرانتفاعی کارآفرینی در آلمان است. این پیام‌رسان در سال 2014 تأسیس شد. در اکتبر 2013 تلگرام روزانه صد هزار کاربر فعال داشت که در 24 مارس 2014 این شمار به 15 میلیون رسید. در دسامبر 2014، تلگرام اعلام کرد که بیش از 50 میلیون کاربر فعال دارد که روزانه بیش از یک میلیارد پیام هم‌رسانی می‌کنند. در سپتامبر 2015، اعلام شد که تلگرام بیش از 60 میلیون کاربر فعال دارد که روزانه 12 میلیارد پیام با یکدیگر هم‌رسانی می‌کنند. در سال 2017، تلگرام با حدود

1- Anglano

2- Instant Messaging

180 میلیون کاربر هفتمین پیام‌رسان پرکاربرد شناخته شد. در ماه مارس 2018، تلگرام کاربران خود را بیش از 200 میلیون اعلام کرد (گزارش‌های سالانه تلگرام، 2013-2018).

انحرافات اجتماعی

انحراف اجتماعی، به رفتاری که به‌طور مستمر برخلاف ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی است، اطلاق می‌شود که نتیجه قطعی و مسلم آن، سلب امنیت اخلاقی و اجتماعی است. به همین دلیل، در طول تاریخ، تلاش‌های مستمری با انگیزه‌ها و رویکردهای متفاوتی انجام گرفته است (سلیمانی و همکاران، 1397: 6). انحرافات اجتماعی از جمله رفتارهایی هستند که بدون شک، در هر اجتماعی وجود دارند و انواع و شدت و فراوانی آن‌ها متفاوت است که از جامعه‌ای به جامعه دیگر فرق دارند و جامعه ایران نیز از این قاعده مستثنا نیست. ترمیم و اصلاح کج‌روی‌ها آن‌قدر ضروری است که چنانچه امروز برای فهم علل پیدایش، نحوه گسترش و پیامدهای آن‌ها کاری انجام نشود، به‌راحتی نظام اجتماعی به ورطه انحطاط و سقوط خواهد افتاد (قاسمی و همکاران، 1397: 2).

انحرافات اجتماعی دارای کارکردهای گسترده‌ای هستند و حوزه گسترده‌ای از موارد را در برمی‌گیرد. انحرافات اجتماعی می‌تواند شامل مؤلفه‌هایی مانند مصرف مواد مخدر، خرید و فروش مواد مخدر، سرقت، نزاع و خشونت‌های خیابانی و رفتارهای غیراخلاقی باشد. هر یک از مؤلفه‌ها مطرح‌شده در مطالعه این محققین به‌عنوان یکی از زمینه‌های بررسی انحراف اجتماعی به شمار می‌رود. این انحرافات در مجموع، سبب تغییرات در عملکرد ارزش‌های هنجاری فرد شده و معمولاً زمینه‌های تغییر در پیدایش و انتخاب بهتر موقعیت‌های اجتماعی را دچار مشکل خواهد کرد.

روش‌شناسی

برای بررسی موضوع از روش توصیفی و تحلیلی با رویکرد علی بهره گرفته شده است. رویکرد این مطالعه برای جمع‌آوری اطلاعات به‌صورت میدانی و پیمایشی و اسنادی می‌باشد. در رویکرد پیمایشی با استفاده از پرسشنامه محقق‌ساخته که پایایی و روایی آن توسط متخصصین امر مورد سنجش قرار گرفته است، اقدام به اخذ اطلاعات موردنیاز

برای پاسخگویی به سؤالات استفاده گردید. همچنین برای تحلیل اطلاعات از نرم‌افزار SPSS استفاده شد. در ابتدا آزمون هم‌خطی جمعی و همچنین آزمون نرمالیتی بودن بر روی داده‌های به‌دست‌آمده از پیمایش میدانی صورت گرفت. برای این منظور گویه‌های موردبررسی در پرسشنامه به چند زیربخش تقسیم و سپس برای هر یک از زیربخش‌های تعیین‌شده بر اساس طیف 5 گانه لیکرت اقدام به طراحی سؤالاتی با قدرت آزمون‌سنجی کیفی شد.

جامعه مورد مطالعه در این پژوهش، کلیه جوانان سطح شهر تهران بزرگ بودند که بین 15-25 سال سن دارند و تعداد آنها در سال 1395 برابر با 1356547 بودند. بر اساس محاسبه فرمول کوکران تعداد نمونه شامل 403 نفر از جوانان سطح شهر تهران هستند که به‌طور آگاهانه و برای مدت بیش از دو ساعت از شبکه اجتماعی تلگرام استفاده نموده‌اند.

برای نمونه‌گیری در مناطق 22 گانه تهران بزرگ از روش خوشه‌ای بهره گرفتیم. جامعه نمونه شامل 403 نفر از جوانان سطح شهر تهران بودند که به‌صورت خوشه‌بندی و با استفاده از فرمول کوکران با سطح اطمینان 95 درصد برای مورد مصاحبه مستقیم انتخاب شدند. جامعه هدف در این مطالعه نمونه‌برداری شامل جوانانی هستند که به‌طور فعال از شبکه‌های اجتماعی استفاده کرده‌اند و برای این منظور سعی شد ضریب اینترنت در مناطق 22 گانه تهران موردبررسی قرار گیرد و نمونه‌برداری خوشه‌ای بر اساس تأثیرگذاری ضریب اینترنت (89/66) که با تقسیم جمعیت کل جوانان شهر تهران بر کاربران فعال اینترنت در رده سنی جوانان حاصل شده است) در منطقه موردبحث قرار گیرد.

یافته‌ها

1- یافته‌های توصیفی

در مورد جنسیت در منطقه شهر تهران که به پرسشنامه نمونه‌ها پاسخ دادند، 42/9 درصد مرد و 57/1 درصد زن بودند. لذا بیشتر پاسخگویان در منطقه شهر تهران زن بودند. در مورد تحصیلات افراد مصاحبه‌شونده در شهر تهران، 37 درصد دیپلم، 35 درصد فوق‌دیپلم، 35 درصد لیسانس و 3 درصد فوق‌لیسانس بودند. لذا بیشتر نمونه‌ها در شهر تهران از نظر سطح تحصیلات دارای مدرک دیپلم هستند. در مورد وضعیت

اشتغال پاسخگویان در منطقه شهر تهران، 7/9 درصد افراد نمونه خانه‌دار، 10/7 درصد کارمند، 43/9 درصد دانشجوی و 37/5 درصد نیز شغل آزاد داشتند؛ بنابراین از نظر وضعیت اشتغال، بیشتر پاسخگویان دانشجوی بوده است. در مورد سن پاسخگویان در شهر تهران نیز باید گفت که 12/4 درصد افراد نمونه کمتر از 15 سال، 28/5 درصد بین 16 تا 20 سال 58/6 درصد بین 21 تا 25 سال و 0/5 درصد نیز 26 سال به بالا سن داشتند؛ بنابراین سن بیشتر پاسخگویان بین 21 تا 25 سال بوده است.

2- یافته‌های استنباطی

سؤال اول: چه رابطه‌ای بین تأثیرگذاری شبکه اجتماعی تلگرام و انحرافات اجتماعی در سطح شهر تهران وجود دارد؟ جهت بررسی فرضیه اصلی، از آزمون رگرسیون استفاده شد. نتایج این آزمون در جدول زیر خلاصه شده است.

جدول 2: جدول نتایج آزمون سؤال اول

مدل	ضریب همبستگی	ضریب تعیین
رگرسیون	0/96	0/922

جدول 3: جدول تحلیل واریانس

منبع تغییرات	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره F	مقدار معنی‌داری
رگرسیون	97/69	1	48/84	918/60	0,000
باقیمانده	8/29	402	0/05		
کل	105/98	403			

جدول 4: جدول ضرایب متغیرهای مدل رگرسیون

متغیرها	ضرایب غیراستاندارد		ضرایب استاندارد		مقدار معنی‌داری
	B	خطای استاندارد	بتا	آماره T	
ضریب ثابت	0/10	0/09		1/12	0/26
انحرافات اجتماعی	0/10	0/02	0/11	3/69	0/01

همان‌طور که در جداول خلاصه مدل مشاهده می‌شود، مقدار ضریب تعیین برابر با 0/922 می‌باشد؛ بنابراین می‌توان گفت حدود 92 درصد از تغییرات متغیر انحرافات اجتماعی توسط مؤلفه شبکه اجتماعی تلگرام بیان می‌شود. در جدول تحلیل واریانس مقدار معنی‌داری برای مؤلفه تأثیرگذاری شبکه اجتماعی تلگرام و انحرافات اجتماعی

کمتر از 0/05 می‌باشد؛ بنابراین رگرسیون معنی‌دار می‌باشد؛ به عبارت دیگر، می‌توان گفت بین شبکه اجتماعی تلگرام و انحرافات اجتماعی در سطح شهر تهران رابطه معنی‌دار مثبت برقرار است.

سؤال دوم: چه رابطه‌ای بین استفاده از شبکه اجتماعی تلگرام و تغییر در هویت اجتماعی جوانان شهر تهران وجود دارد؟ جهت بررسی فرضیه اصلی، از آزمون رگرسیون استفاده شد. نتایج این آزمون در جدول زیر خلاصه شده است.

جدول 5: جدول نتایج آزمون سؤال دوم

مدل	ضریب همبستگی	ضریب تعیین
رگرسیون	0/95	0/91

جدول 6: جدول تحلیل واریانس

منبع تغییرات	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره F	مقدار معنی‌داری
رگرسیون	96/96	1	96/96	1687/22	0/01
باقیمانده	9/02	402	0/05		
کل	105/98	403			

جدول 7: جدول ضرایب متغیرهای مدل رگرسیون

متغیرها	ضرایب غیراستاندارد		ضرایب استاندارد		مقدار معنی‌داری
	B	خطای استاندارد	بتا	آماره T	
ضریب ثلث	0/19	0/09		2/07	0/03
هویت اجتماعی	0/95	0/02	0/95	41/07	0/01

همان‌طور که در جداول خلاصه مدل مشاهده می‌شود، مقدار ضریب تعیین برابر با 0/915 می‌باشد؛ بنابراین می‌توان گفت حدود 92 درصد از تغییرات متغیر هویت اجتماعی توسط مؤلفه شبکه اجتماعی تلگرام بیان می‌شود. در جدول تحلیل واریانس مقدار معنی‌داری برای مؤلفه شبکه اجتماعی تلگرام و تغییر در هویت اجتماعی جوانان شهر تهران کمتر از 0/05 می‌باشد؛ بنابراین رگرسیون معنی‌دار می‌باشد؛ به عبارت دیگر، می‌توان گفت بین شبکه اجتماعی تلگرام و تغییر در هویت اجتماعی جوانان شهر تهران رابطه معنی‌داری مثبت برقرار است. این موضوع نشان می‌دهد که هویت اجتماعی به‌عنوان یک مؤلفه معنی‌دار در استفاده از شبکه اجتماعی تلگرام می‌باشد. به عبارتی،

می‌توان با تغییراتی که در هویت اجتماعی ایجاد کرد یک رابطه متقابل با استفاده از تلگرام در شهر تهران خلق نمود؛ یعنی می‌توان جوانان را به سمتی از مصرف تلگرام سوق داد که هویت اجتماعی ایجاد شده با هویت اجتماعی موردنیاز جامعه همسویی نشان دهد.

سؤال سوم: رابطه بین استفاده از شبکه اجتماعی تلگرام و جرائم ضد اخلاق و عفت عمومی در شهر تهران چیست؟ نتایج آزمون در جدول شماره (8) خلاصه شده است.

جدول 8: جدول نتایج آزمون سؤال سوم

مدل	ضریب همبستگی	ضریب تعیین
رگرسیون	0/91	0/84

جدول 9: جدول تحلیل واریانس

منبع تغییرات	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره F	مقدار معنی‌داری
رگرسیون	47/89	1	89/47	850/89	0/01
باقیمانده	15/51	402	0/10		
کل	105/89	403			

جدول 10: جدول ضرایب متغیرهای مدل رگرسیون

متغیرها	ضرایب غیراستاندارد		ضرایب استاندارد		مقدار معنی‌داری
	B	خطای استاندارد	بتا	آماره T	
ضریب ثابت	0/49	0/11		4/13	0/01
جرائم ضد اخلاق و عفت عمومی	0/86	0/03	0/91	29/16	0/01

همان‌طور که در جدول خلاصه مدل مشاهده می‌شود، مقدار ضریب تعیین برابر با 0/844 می‌باشد؛ بنابراین می‌توان گفت حدود 84 درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیر شبکه اجتماعی تلگرام بیان می‌شود. در جدول تحلیل واریانس مقدار معنی‌داری برابر با 0/000 است و کمتر از 0/05 می‌باشد؛ بنابراین رگرسیون معنی‌دار است. همان‌گونه که در جدول ضرایب متغیرهای مدل رگرسیون مشاهده می‌شود، مقدار معنی‌داری برای این متغیر کمتر از 0/05 است؛ بنابراین می‌توان گفت بین استفاده از شبکه اجتماعی تلگرام و جرائم ضد اخلاق و عفت عمومی در شهر تهران رابطه‌ای مثبت وجود دارد. شبکه اجتماعی تلگرام بر جرائم ضد اخلاق و عفت عمومی در سطح تهران

بزرگ تأثیر دارد. در این زمینه می‌توان گفت که با تغییراتی که در سطوح استفاده از شبکه اجتماعی تلگرام می‌توان ایجاد کرد، قادر خواهیم بود سطوح جرائم ضد اخلاق و عفت عمومی را در سطح تهران تحت تأثیر قرار دهیم. این موضوع می‌تواند برای تعیین راهبردهای سلامت فکری جوانان شهر تهران مؤثر باشد و نیاز به برنامه‌ریزی راهبردی برای آن را به خوبی مشخص می‌سازد.

سؤال چهارم: چه رابطه‌ای بین استفاده از شبکه اجتماعی تلگرام و تغییر سبک زندگی جوانان در شهر تهران وجود دارد؟ نتایج این آزمون در جدول زیر خلاصه شده است.

جدول 11: جدول نتایج آزمون سؤال چهارم

مدل	ضریب همبستگی	ضریب تعیین
رگرسیون	0/88	0/77

جدول 12: جدول تحلیل واریانس

منبع تغییرات	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره F	مقدار معنی داری
رگرسیون	82/58	1	82/58	553/94	0/01
باقیمانده	23/40	402	0/14		
کل	105/98	403			

جدول 13: جدول ضرایب متغیرهای مدل رگرسیون

متغیرها	ضرایب غیراستاندارد		ضرایب استاندارد		مقدار معنی داری
	B	خطای استاندارد	بتا	آماره T	
ضریب ثابت	0/63	0/14		4/51	0/01
تغییر سبک زندگی	0/82	0/03	0/88	23/53	0/01

همان‌طور که در جدول خلاصه مدل نشان داده شده است، مقدار ضریب تعیین برابر با 0/779 می‌باشد؛ بنابراین می‌توان گفت حدود 77 درصد از تغییرات متغیر وابسته تغییر سبک زندگی توسط شبکه اجتماعی تلگرام بیان می‌شود. در جدول تحلیل واریانس مقدار معنی داری برابر با 0/000 است و کمتر از 0/05 می‌باشد؛ بنابراین رگرسیون معنی دار می‌باشد. از این رو می‌توان گفت، رابطه بین استفاده از شبکه اجتماعی تلگرام و تغییر سبک زندگی جوانان در شهر تهران رابطه‌ای معنی دار است؛ بنابراین شبکه اجتماعی تلگرام بر تغییر سبک زندگی عمومی در سطح شهر تهران، بیشتر از حد متوسط تأثیر دارد. به

عبارتی، با تأثیرگذاری بر استفاده از این شبکه اجتماعی می‌توان انتظار داشت که سطوح تغییر سبک زندگی تحت تأثیر قرار بگیرد. یا به عبارت دیگر، این معنی‌داری رابطه نشان می‌دهد در صورتی که سیاست‌گذاران فرهنگی کشور به دنبال هدایت تغییر سبک زندگی در سطح جوانان در شهر تهران باشند می‌توانند علاوه بر سایر برنامه‌ریزی‌ها، از ابزار تلگرام برای نیل به این هدف استفاده کنند. از این‌رو، می‌توانند که تغییرات لازم در جهت استفاده از تلگرام را مورد برنامه‌ریزی و استفاده قرار دهند.

بحث و نتیجه‌گیری

امروزه می‌توان به دلایل مختلفی شبکه‌های اجتماعی و از جمله تلگرام را نوعی انقلاب اجتماعی نامید. انقلاب داده‌ورزی (انفورماتیک) علاوه بر محاسن و قابلیت‌های متعددی که در تسهیل و رفاه امور مختلف زندگی فردی و اجتماعی انسان‌ها به وجود آورده است، از طریق تکوین و تقویت پدیده جهانی‌شدن، مدرنیزاسیون و جامعه اطلاعاتی، موجب انتقال سریع، وسیع و آسان شبه ارزش‌هایی از جوامعی به‌ویژه غرب در جوامع دیگر شده و در نتیجه به گسترش انحرافات اجتماعی اثر گذاشته و موجب ناامنی فرهنگی و اجتماعی به‌ویژه در جوانان می‌گردد، چراکه جوانان جامعه مدرن، با وجود تلگرام و اثرات آن، چندان ضرورتی برای حفظ فرهنگ ملی نمی‌بینند؛ بنابراین امروزه، استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی و از جمله فراگیر شدن استفاده از تلگرام به یکی از دغدغه‌ها و نگرانی‌های مهم برخی خانواده‌ها و مسئولان و برنامه‌ریزان فرهنگی کشور شده است.

قابلیت‌های مختلف شبکه اجتماعی تلگرام از جمله وجود آزادی فعالیت در فضا و بستر تلگرام برای جوانان خطرآفرین است، زیرا این شبکه اجتماعی می‌تواند موجب سوءاستفاده‌های مختلفی از این فن‌آوری شود. از آنجایی که جوانان در تهران در ارتکاب به جرم از فنون سترون‌سازی یا خنثی‌سازی، یعنی مقصر دانستن عوامل خارجی در انجام جرم خود استفاده می‌کنند، ممکن است اثرات شبکه اجتماعی تلگرام را به‌طور اغراق‌آمیزی ارائه دهد که با توسل به عذر و بهانه‌هایی از قبیل توجیهات و دلیل‌تراشی برای انحراف است که فرد منحرف با استفاده از این فنون بسیاری از زشتی‌هایی که با اعمال انحرافی همراه‌اند پذیرش می‌کند.

استفاده از شبکه اجتماعی تلگرام بر شکل‌گیری هویت اجتماعی جوانان در شهر تهران نیز اثر گذارده است و این اثر در سطح بالایی معنی‌دار می‌باشد. اهمیت اثرگذاری این شبکه بر هویت اجتماعی جوانان را می‌توان تا حدود زیادی در نوع مدیریت شبکه‌های اجتماعی دانست؛ به عنوان مثال، ریشه تفاوت مدیریت مؤثر در شبکه‌های اجتماعی سبب تفاوت مدیریت در شکل‌گیری هویت اجتماعی مبتنی بر فرهنگ ایرانی و غربی شده است. درواقع، علت اصلی این خلق هویت را می‌توان در ماهیت شبکه اجتماعی تلگرام دانست که در آن به‌جای ارائه محتوا توسط مدیران، این کاربران هستند که محتوا را ارائه می‌نمایند؛ بنابراین بیان عقاید به هر شکلی آزاد است که می‌تواند منشأ نشر و انتشار انواع افکار انحرافی باشد.

علاوه بر این، شبکه اجتماعی تلگرام به‌طور معنی‌داری سبب تغییر سبک زندگی در جوانان تهران شده است. دلیل این یافته را می‌توان در هیجان‌خواهی جوانان دانست، به‌طوری‌که هیجان‌خواهی بر پایه توانایی برانگیخته شدن افراد قرار دارد. در رابطه با شبکه تلگرام در بین جوانان شهر تهران، می‌توان گفت که اعتیاد اینترنتی نوعی مشکل رفتاری است. دلیل این مسئله نیز وجود یک رابطه قوی بین اعتیاد اینترنتی و وابستگی است. همچنین جرائم علیه اخلاق و عفت عمومی ارتباط معنی‌داری با استفاده از شبکه اجتماعی تلگرام در تهران دارد. استفاده از شبکه اجتماعی تلگرام در شهر تهران سبب کاهش در وجدان اجتماعی نسبت به مسائل اخلاقی و حرمت اجتماعی می‌شود. مسئله مهمی است که با استفاده از کانال‌های انحرافی در تلگرام بیشتر انگیزه و تمایل برای این موارد به وجود می‌آید. به‌علاوه، ارتباط معنی‌داری بین تغییر در سبک زندگی جوانان در شهر تهران و استفاده از شبکه اجتماعی تلگرام در شهر تهران وجود دارد؛ چراکه سبک زندگی در مناطق تهران بزرگ، نخست، فرصتی است برای تجربه یا اثبات موقعیت فرد در فضای اجتماعی که معمولاً در قالب فاصله‌هایی که در مورد فرد و شئون او محفوظ داشته می‌شود یا رتبه او که تأیید می‌شود، خود را نشان می‌دهد و دوم، سبک زندگی حاصل نظام طبقه‌بندی اجتماعی است. نظامی که به‌طور مستمر ضرورت‌ها را به راهبردها تغییر شکل می‌دهد و آن‌ها را به ترجیحاتی بدل می‌کند که فرد بدون آن که تحمیلی حس کند آن‌ها را به‌عنوان گزینه‌هایی پیش روی خود تلقی می‌کند، این گزینه‌ها همان سبک‌های زندگی است؛ بنابراین یافته‌های این تحقیق تأییدکننده

تحقیقات پیشین مانند صبوری و همکار (1392)، فرامرزى و همکار (1393)، ترکی و حسنی (1394)، حبیب‌زاده و امیری (1397) می‌باشد. از این‌رو، هرچند انقلاب اطلاعات و ارتباطات و استفاده از قابلیت‌های آن مانند اینترنت تسهیلاتی را در فعالیت‌های مختلف فردی و اجتماعی جوامع امروز به وجود آورده است، اما به نظر می‌رسد ضعف اطلاع‌رسانی، فرهنگ‌سازی و همچنین ضعف و یا گاهی عدم وجود و تصویب قوانین و ضوابط اساسی در استفاده از فضای مجازی و به‌ویژه تلگرام، امروزه موجب بروز نگرانی‌هایی در برخی جوامع شده است. به‌گونه‌ای که چنانچه انجام این موارد در استفاده بهینه از تلگرام صورت نگیرد، ممکن است آسیب‌ها و چالش‌های مختلف و گاه جبران‌ناپذیری را در ابعاد مختلف زندگی فردی و اجتماعی، به‌ویژه برای جوانان به وجود آورد؛ به‌عبارت‌دیگر، هر قدر استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی و از جمله تلگرام بیشتر شود و زمینه‌سازی برای استفاده صحیح و اصولی از آن صورت نگیرد، موجب شکل‌گیری رفتارها و فعالیت‌هایی خواهد شد که با ارزش‌ها و الگوهای رفتاری جامعه ما مغایرت داشته و اصلاح آن‌ها هزینه‌های سنگین و گاه جبران‌ناپذیری را برای جامعه و کشور به همراه خواهد داشت.

منابع

- آذری، غلامرضا؛ امیدوار، تابان (1391). «بررسی نقش شبکه‌های اجتماعی مجازی بر سرمایه اجتماعی». فصلنامه فرهنگ ارتباطات، شماره شش، صص 181-209.
- احمدی، حبیب (1384). «جامعه‌شناسی انحرافات». تهران: انتشارات سمت.
- ترکی، حسین؛ حسینی، حمید (1394). «بررسی تأثیر استفاده از رسانه‌ها بر میزان احساس امنیت شهروندان تهرانی با تأکید بر فعالیت‌های پلیسی». پژوهشنامه نظم و امنیت انتظامی، شماره سی و دوم، صص 55-68.
- حبیبزاده، اصحاب؛ امیری، نجات (1397). «تأثیر شبکه اجتماعی مجازی مبتنی بر موبایل تلگرام در بحران‌سازی‌های امنیتی نظام جمهوری اسلامی ایران». پژوهشنامه نظم و امنیت انتظامی، شماره چهل و دوم، صص 57-82.
- حسین‌پور، جعفر؛ مصرخانی، قدیر (1397). «نقش شبکه‌های اجتماعی مجازی بر امنیت عمومی کاربران». پژوهشنامه نظم و امنیت انتظامی، سال یازدهم، شماره چهل و دوم، صص 153-170.
- حیدرنژاد، علیرضا؛ سیاح البرزی، هدایت؛ عامری، محمدعلی (1396). «تأثیر عضویت در شبکه‌های اجتماعی بر سرمایه اجتماعی کاربران با تأکید بر امنیت اجتماعی (مورد مطالعه: شهر ورامین)». پژوهشنامه نظم و امنیت انتظامی، شماره چهل و دوم، صص 27-50.
- دادگران، سید محمد (1384). «مبانی ارتباط جمعی». تهران، نشر مروارید.
- داوودی دهقانی، ابراهیم؛ شمسایی، مهدی؛ بارانی، محمد (1397). «رابطه شبکه‌های اجتماعی مجازی با ارتکاب جرائم خشن». پژوهش‌های اطلاعاتی و جنایی، شماره اول، صص 65-90.
- رابرتسون، یان (1374). «درآمدی بر جامعه (با تأکید بر نظریه‌های کارکردگرایی، ستیز و کنش متقابل نمادین)». (ترجمه حسین بهروان). چاپ دوم، انتشارات آستان قدس رضوی
- رازانی، اکرم؛ کلدی، علی‌رضا (1389). «نقش مشاوره در پیشگیری از انحرافات اجتماعی دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه شهر تهران». پژوهش‌نامه علوم اجتماعی، شماره اول، صص 107-122.
- رحمان‌زاده، سید علی (1389). «تدوین مدل انتشار اطلاعات در زمینه انحرافات اجتماعی از طریق رسانه ملی ایران». مطالعات فرهنگی و ارتباطات، شماره نوزده، صص 107-136.
- سلیمانی، طاهره؛ شهابی، فهیمه؛ صولتی، یاسر (1397). «راهبردهای قرآن در پیشگیری از انحرافات اجتماعی». فصلنامه پویایی در علوم انسانی، شماره اول، صص 6-31.
- سلیمانی‌پور، روح‌الله (1389). «شبکه‌های اجتماعی؛ فرصت‌ها و تهدیدها». ره‌آورد نور، شماره سی و یک، صص 14-19.

- شاه‌محمدی، غلامرضا؛ اکباتانی، سمیه (1394). «پیشگیری مبتنی بر فناوری اطلاعات از آسیب‌های فضای مجازی». پژوهشنامه نظم و امنیت انتظامی، شماره بیست و نه، صص 64-27.
- شمس، مرتضی؛ فرقانی، محمدمهدی (1397). «شبکه‌های اجتماعی مجازی و تولید شایعات در انتخابات سیاسی (مطالعه موردی: شبکه اجتماعی اینستاگرام)». رسانه‌های دیداری و شنیداری، شماره بیست و هشت، صص 120-95.
- شهایی، محمود؛ بیات، قدسی (1391). «اهداف و انگیزه‌های عضویت کاربران در شبکه‌های اجتماعی مجازی (مطالعه‌ای درباره جوانان شهر تهران)». مطالعات فرهنگ و ارتباطات، سال سیزدهم، شماره بیستم، صص 86-61.
- صبوری، حبیب؛ آذرگون، نسرين (1392). «تأثیر شبکه‌های اجتماعی مجازی (فیس‌بوک) بر هویت اجتماعی؛ (مورد مطالعه: دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی)». فصلنامه مطالعات رسانه‌ای، شماره بیست و یک، صص 20-1.
- عبداللهی‌نژاد، علیرضا؛ دادرسی مقدم، شکوفه (1397). «بررسی نقش تلگرام در سازمان‌دهی هیجان‌های اجتماعی: از دیدگاه دانشجویان تحصیلات تکمیلی و کاربر تلگرام دانشگاه‌های تهران». مجله مطالعات ماهواره و رسانه‌های جدید، شماره چهارده، صص 134-107.
- عدلی‌پور، صمد؛ قاسمی، وحید؛ میرمحمدتبار، سید احمد (1393). «تأثیر شبکه اجتماعی فیس‌بوک بر هویت فرهنگی جوانان شهر اصفهان». فصلنامه تحقیقات فرهنگی ایران، شماره بیست و پنج، صص 28-1.
- فتحی، آیت‌الله؛ موسوی‌فر، بابک؛ رضایی، نورمحمد؛ نوری، ابراهیم (1395). «تأثیر استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی بر مؤلفه‌های احساس امنیت اجتماعی و هویت ملی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی تبریز». پژوهشنامه نظم و امنیت انتظامی، شماره سی و سوم، صص 74-51.
- فرامرزی، رسول؛ کشاورز، حمید (1393). «نقش شبکه‌های اجتماعی در احساس امنیت اجتماعی افراد». فصلنامه پژوهش‌های سیاسی، شماره ده، صص 115-97.
- قاسمی، وحید؛ فرد اصفهانی، احسان؛ منوچهری‌فر، صبا (1397). «تحلیل محتوای مستند شوک با تأکید بر نظریه‌های انحرافات اجتماعی». پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی ایران، شماره بیستم، صص 18-1.
- کاستلز، مانوئل (1380). «عصر اطلاعات: اقتصاد، جامعه و فرهنگ». (ترجمه احد علیقلیان، افشین خاکباز و حسین چاوشیان)، (جلد اول). تهران: انتشارات طرح نو.
- گروسی، اکرم؛ گروسی، حسین (1394). «بررسی جرم‌شناختی تأثیر شبکه‌های اجتماعی بر امنیت اخلاقی». پژوهشنامه نظم و امنیت انتظامی، شماره سی و دوم، صص 54-43.

- معمار، ثریا؛ عدلی‌پور، صمد؛ خاکسار فائزه (1391). «شبکه‌های اجتماعی مجازی و بحران هویت (با تأکید بر بحران هویتی ایران)». فصلنامه مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران، دوره اول، شماره چهارم، صص 155-176.
- Brooks, B., Hogan, B., Ellison, N., Lampe, C., & Vitak, J. (2014). Assessing structural correlates to social capital in Facebook ego networks. *Social Networks*, 38, 1-15. doi: <http://dx.doi.org/10.1016/j.socnet.2014.01.002>
- Chiou, W. -B., Lee, C. -C., & Liao, D. -C. (2015). Facebook effects on social distress: Priming with online social networking thoughts can alter the perceived distress due to social exclusion. *Computers in Human Behavior*, 49, 230-236. doi: <http://dx.doi.org/10.1016/j.chb.2015.02.064>
- Joinson, A. N. (2008). Looking at', 'Looking up' or 'Keepingzup with' people? Motives and uses of facebook, In *Proceedings of the 26th annual SIGCHI conference*.
- Mahan Iii, J. E., Seo, W. J., Jordan, J. S., & Funk, D. (2015). Exploring the impact of social networking sites on running involvement, running behavior, and social life satisfaction. *Sport Management Review*, 18(2), 182-192. doi: <http://dx.doi.org/10.1016/j.smr.2014.02.006>
- Savage, D., Zhang, X., Yu, X., Chou, P., & Wang, Q. (2014). Anomaly detection in online social networks. *Social Networks*, 39, 62-70. doi: <http://dx.doi.org/10.1016/j.socnet.2014.05.002>
- Anglano, C., Canonico, M., & Guazzone, M. (2017). Forensic analysis of telegram messenger on android smartphones. *Digital Investigation*, 23, 31-49.

Archive of SID

Archive of SID